

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Ректор Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

Євген СОБОЛЬ

«29» листопада 2021 р.

**Програми навчальних дисциплін
програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників у сфері
післядипломної освіти для осіб з вищою освітою
«Психологічне забезпечення сучасного освітнього простору»**

Назва програми
Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

**Модуль 1. Соціально-психологічні проблеми забезпечення саморозвитку
особистості**

**Назва навчальної дисципліни: Психологічний супровід дітей з особливими
освітніми потребами в умовах інклюзії**

Цільовий компонент: Розкрити сучасні підходи до становлення інклюзивної освіти в Україні. Проаналізувати особливості організації психологічного супроводу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Формувати професійну компетентність психологів у сфері готовності до здійснення психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інтегрованого (інклюзивного) навчання.

Змістовий компонент: Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами як один із фундаментальних напрямків реформування сучасної школи. Законодавча база становлення інклюзивної освіти в Україні. Поняття «інклюзивне навчання». Історичний екскурс становлення інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Сутність та завдання інклюзивної освіти в Україні. Труднощі навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.

Практичний психолог в інклюзивному просторі. Пріоритетні завдання психолога, який здійснює психологічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Основні етапи процесу психологічного супроводу інтегрованого (інклюзивного) навчання: підготовчий, орієнтовний, етап планування та реалізації індивідуальної програми. Основні напрямки роботи психолога в умовах психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами: психологічна діагностика, психологічна корекція, психологічне консультування, психологічна реабілітація, психологічна підтримка. Адаптивність як результат психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Ефективні шляхи організації та проведення психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.

Процесуальний компонент: *форми:* інтерактивна лекція, тренінгові заняття; *методи:* проблемного викладу, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації

новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; засоби: презентація, інформаційні ТЗН, законодавчі документи в галузі освіти.

Результативний компонент:

ПРН 2. Вдосконалювати здатність аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати особливості розвитку, психологічні проблеми та пропонувати їх розв'язання відповідно до вікових особливостей.

ПРН 4. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 5. Практикувати застосування ефективних технологій, методик, методів різних видів психологічної допомоги в залежності від ситуації, потреб цільової аудиторії, особливостей розвитку та вікових особливостей з урахуванням чинників, що впливають на результат.

ПРН 6. Розуміти концепцію інклюзивної освіти як забезпечення права кожної дитини на якісну освіту та особливості її реалізації в освітньому просторі.

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с..
3. Колупаєва А.А., Данілавичюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
4. Наказ Міністерства освіти і науки України № 609 від 08.06.2018 року «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>
5. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / Під заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: «А. С. К.», 2012. 308 с.
6. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ», 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»).
7. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. 2-ге видне. Львів: «Новий світ -2000», 2019. 264 с.

Назва навчальної дисципліни: Основи самопізнання старшокласників

Цільовий компонент: Оволодіння психологами теоретичними знаннями з проблем розвитку самосвідомості і самопізнання старшокласників, стимулювання особистісного і професійного саморозвитку як життєвого орієнтиру особистості та набуття психологами практичних навичок для розвитку самопізнання і сприяння особистісному розвитку старших школярів.

Змістовий компонент: Самопізнання як структурний компонент самосвідомості. Соціально-психологічні особливості самопізнання старшокласників. Поняття ідентифікації в психології. Ідентифікація себе з іншими людьми. Ідентифікація з собою, з різними аспектами свого Я. Рефлексія як механізм самопізнання. Основні види рефлексії. Характеристика основних бар'єрів самопізнання.

Процесуальний компонент: *форми:* інтерактивна лекція, тренінгові заняття; *методи:* проблемного викладу, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід; *засоби:* презентація, інформаційні ТЗН.

Результативний компонент:

ПРН 1. Вдосконалювати знання з вікової психології, психології особистості, педагогічної та соціальної психології, психологічних особливостей учасників освітнього процесу, особливостей підтримки та збереження психічного здоров'я та їхніх чинників, факторів ризику та захисних факторів.

ПРН 2. Вдосконалювати здатність аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати особливості розвитку, психологічні проблеми та пропонувати їх розв'язання відповідно до вікових особливостей.

ПРН 4. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

Список рекомендованої літератури:

1. Положення про психологічну службу у системі освіти України (2018 р.) Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
2. Католик Г. В. Психологія формування професійної Я-концепції практичного психолога. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 406 с.
3. Минюрова С. А. Психология самопознания и саморазвития. Екатеринбург, 2013. 316 с.
4. Психология самосознания. Хрестоматия. Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2020. 672 с.
5. Психология самопознания: Учебное пособие для старшеклассников и педагогической практики студентов. Благовещенск: Амурск. гос. ун-та, 1996. 99с.
6. Маралов В. Г. Основы самопознания и саморазвития: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 256 с.
7. Мамчур І. В. Соціально-психологічні особливості формування самопізнання старшокласників в умовах навчально-ігрової діяльності // Дис.: Северодонецьк, 2019. 241с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://mon.gov.ua/ua>
2. <https://www.kmu.gov.ua/>

Назва навчальної дисципліни: Психодинамічна теорія: динаміка розвитку та діагностико-корекційна практика

Цільовий компонент: розкрити зміст терміну «психодинамічна парадигма»; цілі та задачі активних соціально-психологічних методів навчання, їх відмінності від соціально-психологічних методів; ознайомити студентів із загальними засадами функціонування психіки в її свідомих і несвідомих аспектах, статичних і динамічних характеристиках; надати фахівцям знань про психоаналітичні основи розуміння динаміки психіки, закономірності формування та вияву її глибинних механізмів.

Змістовий компонент: Психодинамічна теорія в сучасній психології. Теоретичні моделі психокорекційної практики. Динаміка та статика. Закономірності динаміки індивідуально-особистісних та групових змін. Психотерапевтична діяльність із застосуванням науково верифікованих методів та технік відповідного до феноменологічного підходу пізнання психіки суб'єкта.

Процесуальний компонент: форми: інтерактивна лекція, заняття групової психокорекції; методи: проблемного викладу, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; засоби: презентація, інформаційні ТЗН.

Результативний компонент:

ПРН 1. Вдосконалювати здатність аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати особливості розвитку, психологічні проблеми та пропонувати їх розв'язання відповідно до вікових особливостей.

ПРН 2. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 5. Практикувати застосування ефективних технологій, методик, методів різних видів психологічної допомоги в залежності від ситуації, потреб цільової аудиторії, особливостей розвитку та вікових особливостей з урахуванням чинників, що впливають на результат.

Список рекомендованої літератури:

1. Архаїчний спадок психіки: психоаналіз феноменології проблеми. Дніпро: Інновація, 2019. 283 с.

2. Галушко Л. Я. Сутність філософсько-психологічного аналізу глибинного пізнання суб'єкта. *Теорія і практика сучасної психології. Збірник наукових праць Класичного приватного університету Психологічні науки, Випуск 2. 2018. С. 12 – 17.* Режим доступу http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2018/4.pdf

3. Методологія глибинного познання: пралогическое и логическое мышление. Днепр, 2021. 323 с.

4. Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» (2020 р.). Режим доступу https://drive.google.com/file/d/1T7Rl28KbLGsBJ_AEm8J_UvAP5Rr2gXOP/view

5. Розвиток теорії, методології та практики в психодинамічній парадигмі. [Development of the theory, methodology and practice in the psychodynamic paradigm]. / Яценко Т. С., Галушко Л. Я., Педченко О. В. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. 2017. № 24 (6). С. 11 – 21.

6. Франчук О. Ю. Психодинамічний підхід до розуміння діалогічної взаємодії в психокорекційному процесі. Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ; Ніжин : ПП Лисенко, 2015. Т. IX. Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Вип. 7. С. 341–351.

7. Яценко Т. С. Психодинамічний погляд на взаємозв'язки свідомого і несвідомого (The relationship of conscious and unconscious psychodynamic approach). Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. 2018. № 26 (2). С. 335 – 353.

Інформаційні ресурси:

<https://mon.gov.ua/ua>

<https://www.facebook.com/yacenkots/>

Назва навчальної дисципліни: Актуальні питання психологічної допомоги особистості

Цільовий компонент: розкрити сучасні підходи до надання психологічної допомоги у закладах освіти. Поглибити знання та практичні навички психолога у сфері психологічної допомоги в умовах індивідуальної та групової роботи.

Змістовий компонент: Стратегії, види і форми психологічної допомоги. Сучасні психологічні методи розвитку пізнавальної діяльності. Технології формування соціально-нормативної поведінки школярів. Методи психологічної допомоги у розв'язанні особистісних проблем та міжособистісних стосунків. Техніка занять груп зустрічей: Балінтівські групи.

Процесуальний компонент: *форми:* інтерактивна лекція, «круглий стіл»; *методи:* проблемного викладу, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід; *засоби:* презентація, нормативні документи в галузі практичної психології.

Результативний компонент:

ПРН 2. Вдосконалювати здатність аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати особливості розвитку, психологічні проблеми та пропонувати їх розв'язання відповідно до вікових особливостей.

ПРН 3. Організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН 4. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 5. Практикувати застосування ефективних технологій, методик, методів різних видів психологічної допомоги в залежності від ситуації, потреб цільової аудиторії, особливостей розвитку та вікових особливостей з урахуванням чинників, що впливають на результат.

Список рекомендованої літератури:

1. Актуальні напрями практичної психології і психотерапії: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, студентів та аспірантів (м. Харків, 16 грудня 2020 року). Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2020. 227 с.
2. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
3. Мельничук І.Я., Близнюкова О.М. Психокорекція: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять студентів з навчальної дисципліни «Основи психокорекції»] Кіровоград, 2015. 80 с.
4. Таланов В. Л., Малкина-Пых И.П. Справочник практического психолога. Спб.: Сова, М.: ЭКСМО, 2003. 928 с.
5. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання. К.: Вища шк., 2004. 679 с.
6. Ялом И. Дар психотерапии: Открытое письмо новому поколению психиатров и их пациентам. Пер. с англ. Ф. Прокофьева. М.: ЭКСМО, 2005. 350 с.
7. Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего: Практическое пособие: Пер. с нем. 6-е изд. М.: Генезис, 2008. 256 с.
8. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» від 22 травня 2018 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>

Назва навчальної дисципліни: Тренінг навичок психологічного консультування

Цільовий компонент: Проаналізувати основні принципи та алгоритм надання професійної психологічної допомоги клієнту. Тренувати навички та вміння надавати психологічну допомогу клієнту, керуючись етичними принципами та використовуючи комунікативні техніки психологічного консультування.

Змістовий компонент: Процес консультування: модель структури сесії. Комунікативні техніки. Розвиток навичок слухання. Виявлення та розвиток здібностей до емпатії. Розвиток навичок фасилітації. Робота з почуттями. Розвиток навичок вирішення проблем. Особистісний та професійний розвиток консультанта.

Процесуальний компонент: *форми:* тренінгові заняття; *методи:* проблемного викладу, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; *засоби:* кейс-завдання та ситуаційні вправи.

Результативний компонент:

ПРН 1. Вдосконалювати знання з особливостей підтримки та збереження психічного здоров'я та їхніх чинників, факторів ризику та захисних факторів.

ПРН 2. Вдосконалювати здатність аналізувати та пояснювати особливості розвитку, психологічні проблеми та пропонувати їх розв'язання відповідно до вікових та індивідуальних особливостей.

ПРН 4. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 5. Практикувати застосування ефективних технологій, методик, методів різних видів психологічної допомоги в залежності від ситуації, потреб цільової аудиторії, особливостей розвитку та вікових особливостей з урахуванням чинників, що впливають на результат.

Список рекомендованої літератури:

1. Грабовська С.Л. Психологія примирення: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 294 с.
2. Лушин П.В. Введение в ЭкоПсихоИммунологию: Материалы к учеб. курсу. К.: ФОП І.А.Мирон, 2018. 96 с.
3. Методичні рекомендації щодо врахування соціокультурних чинників в теорії та практиці психотерапевтичної допомоги особистості /за ред. З.Г.Кісарчук. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 140 с.
4. Ми пережили: техніки відновлення для сімей, військових, цивільних та дітей /за ред. Г.В. Циганенко. К.: Психологічна кризова служба ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», 2018. 200 с.
5. Основи психотерапії: навч. посібник / за ред. К.В.Седих, О.О.Фільц. К.: Академвидав, 2016. 192с.
6. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: навчальний посібник для студентів ВНЗ. К.: Каравела, 2012. 248 с.
7. Седих К. В. Психологія сім'ї: навчальний посібник. К.: Академія, 2015. 192 с.